

EUROOPA KOHTU OTSUS

24. oktoober 1973*

Kohtuasjas 9/73,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Baden-Württembergi Finanzgerichti (Saksamaa) esitatud taotlus teha selle kohtu menetluses olevas kohtuvaidluses, mille poolteks on

Carl Schlüter, Osnabrück,

ja

Hauptzollamt Lörrach,

eelotsus asutamislepingu artiklite 5 ja 107 ning nõukogu 22. märtsi 1971. aasta resolutsiooni majandus- ja rahaliidu etapiviisilise loomise kohta ühenduses (EÜT C 28, 27.3.1971, lk 1), tõlgendamise kohta ning nõukogu 12. mai 1971. aasta määruse nr 974/71 teatavate liikmesriikide vääringute kõikumisvahemike ajutise suurenemise tõttu põllumajanduses võetavate mõningate konjunktuuripoliitiliste meetmete kohta (EÜT L 106, 12.5.1971) ning komisjoni määruste nr 1013/71 (EÜT L 110, 18.5.1971, lk 8), 1014/71 (EÜT L 110, 18.5.1971, lk10) ning 501/72 (EÜT L 160, 11.3.1972, lk 1) tõlgendamise ja kehtivuse kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed A. M. Donner ja M. Sørensen, kohtunikud R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (ettekandja), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh ja A. J. Mackenzie Stuart,

kohtujurist: K. Roemer,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

---

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Põhjendused

1. Oma 8. novembri 1972. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. veebruaril 1973, esitas Baden-Württembergi Finanzgericht Euroopa Kohtule eelotsuse taotluse mitme õigusakti nagu nõukogu 12. mai 1971. aasta määruse nr 974/71 teatavate liikmesriikide vääringute kõikumisvahemike ajutise suurenemise tõttu põllumajanduses võetavate mõningate konjunktuuripoliitiliste meetmete kohta (EÜT L 106, 12.5.1971) ning selle määruse rakendamiseks vastuvõetud komisjoni määruste nr 1013/71, 1014/71 (EÜT L 110, 18.5.1971) ning 501/72 (EÜT L 160, 11.3.1972) tõlgendamise ja kehtivuse kohta, samuti EMÜ asutamislepingu artiklite 5 ja 107 ning nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 22. märtsi 1971. aasta resolutsiooni majandus- ja rahaliidu etapiviisilise loomise kohta ühenduses (EÜT C 28, 27.3.1971, lk 1), tõlgendamise kohta.

2. Põhikohtuasja hageja importis 15. märtsil 1972. aastal Saksamaa Liitvabariiki 7247 kg Šveitsist pärinevat Emmentali ja Gruyère'i juustu, mille eest nõuti talt määruse nr 974/71 kohaselt kursikompensatsioon 45.50 Saksa marga ulatuses 100 kg kohta kooskõlas vaidlusaluse impordi hetkel kohaldatud kursikompensatsioonide aluseks olnud 9. märtsi 1972. aasta määruse nr 501/72 lisas esitatud ühtse tollitariifi rea 04.04 toodete tariifiga.

Vaidlustades määrusega nr 974/71 sätestatud kursikompensatsioonide süsteemi, pöördus hageja Finanzgerichti poole hagiga, millega nõutakse temalt sissenõutavate kursikompensatsioonide tühistamist.

Kursikompensatsioonide analüüs

3. Seoses valuuta ja spekulatiivkapitali järjest kasvava juurdevooluga 1971. aasta esimeste kuude jooksul ja sellest tingitud mõjudega teatavates liikmesriikides, eeskätt Saksamaa Liitvabariigis ja Madalmaades, väljendas komisjon oma 9. mai 1971. aasta resolutsioonis (EÜT C 58, 10.6.1971, lk 1) nõusolekut asjaoluga, „et teatud juhtudel võivad need riigid piiratud ajaks suurendada oma valuuta vahetuskursi kõikumisvahemikku kõrvutatuna (kehtivate) kindlaksmääratud vahetuskurssidega“.

Samas resolutsioonis rõhutas nõukogu, et tavaolukorras oleks selline kõikuva vahetuskursiga süsteem vastuolus ühisturu tegevusega, ja otsustas „ühepoolsete meetmete vältimise huvides“, et „asutamislepingu artikli 103 alusel tuleb viivitamatult“ otsustada põllumajanduse valdkonnas võetavate meetmete üle.

4. Põllumajandusturgude korralduse eesmärkideks on muuhulgas põllumajandusega hõivatud rahvastikule ülejäänud rahvastikuga võrreldes samaväärse elukvaliteedi tagamine ning turgude stabiliseerimine eeskätt püsiva hinnasüsteemi kehtestamisega, mis hõlmab ligikaudse hinna, piirhinna ja sekkumishinna kindlaksmääramist eri liikmesriikide valuutade vahel ühtse arvelduse korras kindlaksmääratud vahetuskursside alusel.

Kuivõrd uute kindlaksmääratud vahetuskursside fikseerimine ei olnud võimalik seni, kuni Saksa mark ja Hollandi kulden on ujuva kursiga, jätkati soovituslike hinnatasemete väljaarvestamist nende toodete puhul, mille jaoks olid sekkumishinnad kindlaks määratud, samuti toodete puhul, mille hind sõltus kindlaksmääratud sekkumishinnaga toodete hinnast, selle arvestuse aluseks on IMF-i varasemalt teatatud varasemad vahetuskursid, mida arvestati ka Madalmaade ja Saksamaa Liitvabariigi puhul.

Kuigi sellise arvestussüsteemi järgi jäävad need hinnad põhimõtteliselt muutumatuks, võib nende puhul, eriti Saksa markades väljendatud hindade puhul, täheldada mõningast langustendentsi, mille põhjuseks on selle valuuta tegelik revalveerimine, mis toob kaasa tootjatele kahjulikke häireid põllumajandustoodete kaubanduses ja mis oma loomult häirib kõnealuses liikmesriigis ühenduse õigusaktidega ettenähtud sekkumissüsteemi rakendamist.

5. Seetõttu leiab nõukogu, et asjaomased viivitamatult võetavad meetmed peavad hõlmama kursikompensatsioonide süsteemi, mida neil liikmesriikidel on õigus rakendada importimisel ja eksportimisel nii teiste liikmesriikidega kui ka kolmandate riikidega toimuva kaubavahetuse korral, ning mille eesmärgiks on neutraliseerida kindlaksmääratud sekkumishinnaga toodete ja nende põllumajandustoodete, mille hind sõltub kindlaksmääratud sekkumishinnaga toodete hinnast, alushinna suhtes rakendatavate rahaliste meetmete mõju.

6. Määruse nr 974/71 artikli 2 kohaselt arvestatakse kursikompensatsioonid, kohaldades nende toodete hinnale, mille puhul on sekkumishind kindlaks määratud, teatavat koefitsienti, mis vastab riikliku valuuta Ameerika Ühendriikide dollari suhtes kindlaksmääratud kursi ja tegeliku kursi erinevusele.

Määruses nr 974/71 osutatud teiste kaupade puhul sõltub kursikompensatsioonide suurus sellest, kui palju mõjutavad nende kaupade hinda need kursikompensatsioonid, mida on rakendatud toodetele, mis on nende aluseks.

Kõnealuse määruse artikli 1 viimase lause kohaselt võib kursikompensatsioone rakendada vaid sedavõrd, kui võrd rahanduslikud meetmed häirivad asjaomaste põllumajandustoodete alast kaubavahetust.

Komisjoni ülesanne on halduskomiteede arvamuse põhjal otsustada, kas on tegemist sellise häirimisega või mitte.

Kõnealuse määruse artikli 8 kohaselt lõpeb selle kohaldamine hetkel, mil kõik liikmesriigid kohaldavad uuesti rahvusvahelist eeskirja vahetuskursi kõikumise kohta ametlikult kindlaksmääratud vahetuskursi suhtes.

7. Rahandusolukorra ebasoodsate arengute, eeskätt dollari konverteeritavuse peatamise tõttu 15. augustil 1971. aastal ja sellest tulenenud Belgia ja Luksemburgi majandusliidu valutatade kursikõikumiste tõttu alates 23. augustist 1971. aastal laiendati kursikompensatsioonide kasutamist suuremale hulgale toodetele ning impordile ja ekspordile neis liikmesriikides.

18. detsembril 1971. aastal toimunud Washingtoni konverentsil lepidi kokku dollari uued, väikese kõikumisvaruga vahetuskursid, mis hõlmavad keskseid kursimäärasid, millele samas lisanduvad veel Bretton Woodsi kokkulepetega võrreldes laiendatud kõikumispiirid.

Kuivõrd nende otsustega ei kaasnenud liikmesriikide valutatade vahetuskursside mingisugune ametlik muutmine ning segadus rahandussüsteemis kestis, laiendati kursikompensatsioonide süsteemi ka Prantsusmaale ja Itaaliale, kusjuures hõlmati kogu määruses nr 974/71 osutatud põllumajandustoodete nomenklatuur tervikuna.

8. Vaidlusaluste tõsiasiade toimumisega võrreldes ajaliselt hiljem muutis nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega nr 2746/72 (EÜT L 291, 28.12.1972, lk 148) kursikompensatsioonide süsteemi kohustuslikuks ning lisas selle ühise

põllumajanduspoliitika raamistikku, näidates selle süsteemi õigusliku alusena asutamislepingu artikleid 28, 43 ja 235.

9. Nõukogu ja komisjoni sekkumist hinnates tuleb silmas pidada ülalkirjeldatud olukorda ja selle jätkuvat arengut.

I. Esimene küsimus

10. Esimeses küsimuses on küsitud, kas määrus nr 974/71 on kehtiv sedavõrd, kui võrd sellega lubatakse kursikompensatsioonide kehtestamine kolmandatest riikidest imporditavate toodete puhul.

A) Määruse nr 974/71 õiguslik alus

11. Selle küsimuse eesmärk on eeskätt selgitada välja, kas kõnealuse määruse kehtivust võib mõjutada asjaolu, et see põhineb asutamislepingu artiklil 103, samas kui selles sättes ei käsitleta ühist põllumajanduspoliitikat, mida käsitletakse asutamislepingu eraldi artiklites 38 kuni 47, ning et igal juhul võimaldatakse artikli 103 alusel võtta vaid konjunktuuripoliitilist laadi meetmeid, millega ei ole tegemist vaidlusalusel juhul.

12. Asutamislepingu artiklis 40 on sätestatud, et liikmesriigid arendavad ühise põllumajanduspoliitika välja hiljemalt üleminekuperioodi jooksul ning et artiklis 39 seatud eesmärkide saavutamiseks kehtestatakse ühine põllumajanduse turukorraldus.

Sama artikli sätete kohaselt võib see ühine korraldus hõlmata kõiki asjakohaseid meetmeid, eelkõige hindade reguleerimist, toetusi mitmesuguste saaduste tootmiseks ja turustamiseks, varude ladustamis- ja ülekandmissüsteemi ning ühist impordi ja ekspordi stabiliseerimise süsteemi.

Artikli 43 lõike 2 kolmanda taande kohaselt annab nõukogu alates üleminekuperioodi teise etapi lõpust komisjoni kvalifitseeritud hääleteenamusega ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist assambleega määrusi ja direktiive või teeb otsuseid.

Nendest sätetest ilmneb, et ühise põllumajanduspoliitika elluviimiseks antud pädevus ei hõlma mitte ainult võimalikke struktuurimeetmeid, vaid lisaks sellele ka selle tootmissektoriga seotud konjunktuurilise iseloomuga sekkumisi, ning et komisjonil on õigus taolisi meetmeid selleks ettenähtud otsustusmenetluse abil rakendada.

13. Artiklis 103 käsitletakse liikmesriikide konjunktuuripoliitikat ning selles on mainitud, et liikmesriigid peavad seda käsutama kui ühise huvi küsimust.

Seega ei hõlma kõnealune artikkel valdkondi, mis on juba varem muutunud ühiseks, nagu seda on põllumajandusturgude korraldus.

Artikli 103 eesmärk on koordineerida liikmesriikide konjunktuuripoliitikaid või võtta sama artikli lõike 2 kohaselt vastu asjakohased ühised meetmed.

14. Saksamaa ja Madalmaade valuutade vahetuskursi vabastamine, mida peeti hädavajalikuks liitvabariigi ja Madalmaade vastu suunatud spekulatiivkapitali voo talitsemiseks, seadis ohtu ühise turu ühtsuse ning tõi kaasa vajaduse võtta meetmed, mis säilitaksid ühise põllumajanduspoliitika põhimõtted ja eesmärgid.

Kursikompensatsioonide süsteemi kehtestamise eesmärk ei olnud tekitada täiendavat kaitsevahendit, vaid hoida ühtseid hindu alal vaatamata ajutisele loobumisele kindlaksmääratud vahetuskurssidest, vältides sedakaudu sekkumishindade süsteemi häirimist ja säilitades põllumajandustoodete korrapärase kaubavahetuse nii liikmesriikide vahel kui ka kolmandate riikidega.

Kuivõrd nende meetmete eesmärk on ajutiselt kompenseerida riiklike rahanduslike meetmete ebasoovitavaid tagajärgi, säilitades seejuures majandusliku lõimumise põhilise *acquis*, oleks need eeskätt ajutise iseloomuga meetmed tulnud võtta nõukogule artiklite 40 ja 43 antava pädevuse ja vastavate menetluste raames, küsides seejuures nõu Euroopa Parlamendilt.

15. Seejuures oleks artiklites 40 ja 43 ettenähtud menetluste rakendamisega seotud viivitus võimaldanud toimuda määratlemata hulgal kontrollimatutel kaubavahetustehingutel, mis võinuksid häirida asjaomaste turgude ühist korraldust.

Ühise põllumajanduspoliitika raames oleks olnud võimalik võtta ülalkirjeldatud rahandusliku olukorra puhul kiireloomulisi meetmeid, kuid kuivõrd puudus adekvaatne prognoos, võib eeldada, et komisjon kasutas ajutiste meetmete puhul põhjendatult volitusi, mis on talle antud asutamislepingu artikliga 103.

Seega, kuigi artikli 103 kasutamist põhjendab nõukogu ette kerkinud probleemi ootamatus, võetavate meetmete kiireloomulisus, olukorra keerukus ning asjaolu, et meetmed võeti valdkonnas, mis on tihedalt seotud liikmesriikide rahanduspoliitikaga ja on suunatud selle mõjude korrigeerimisele, nähtub määrusest nr 2746/72, et taoline olukord oli üksnes ajutine, kuivõrd selle meetme õiguslik alus leiti lõpuks asutamislepingu teistest artiklitest.

B) Vaidlusaluse meetme õiguslik vorm

16. Seejärel on küsitud, kas määruse nr 974/71 kehtivust võib mõjutada asjaolu, et asutamislepingu artikli 103, eelkõige selle lõike 3 kohaselt on võimalik võtta kavandatud meetmeid vastu direktiivi või otsuse vormis, aga mitte määruse abil.

Selline tõlgendus põhineb artikli 103 tekstil ning seda põhjendatakse asjaoluga, et konjunktuuripoliitika valdkonnas on institutsioonidel üksnes koordineeriv roll.

17. Kuigi artikli 103 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid käsitlema oma konjunktuuripoliitikat ühise huvi küsimusena, ei välista selle sätte tekst ühenduse institutsioonide pädevust võtta oma pädevusalas konjunktuurilise iseloomuga meetmeid, ilma et see piiraks asutamislepingus sätestatud muude menetluste kohaldamist

Artikli 103 lõikes 2 on, vastupidi, sätestatud, et nõukogu võib „ühehäälselt teha otsuseid olukorrale vastavate meetmete suhtes“, ning annab ülalnimetatud asjaolusid arvesse võttes nõukogule põhimõtteliselt pädevuse konjunktuurilise iseloomuga meetmete võtmiseks, mis võivad osutada vajalikuks asutamislepingu eesmärkide säilitamiseks.

Ilma sellise majandusjuhtimisest lahutamatu võimaluseta ei oleks institutsioonid neis valdkondades suutelised oma ülesandeid täitma.

18. Artikli 103 lõikes 2 kasutatud väljend „olukorrale vastavad meetmed“ näitab samuti, et ka meetmete vormiks võib nõukogu valida talle kõige kohasema tunduva vormi.

Seega viitab artikli 103 lõige 2 ühehäälsuse nõuet arvesse võttes nõukogu tegevuse üldistele tingimustele, nagu neid kirjeldatakse artiklites 145, 155 ja 189, muuhulgas selles osas, mis puudutab nõukogu õigust teha komisjonile ülesandeks rakendada eeskirju, mille ta on vastu võtnud.

Artikli 103 lõige 3 erineb lõikest 2 selle poolest, et selles kasutatav väljend „vajadusel“ viitab asjaolule, et selles lõikes nähakse ette võimalus, et soovitud konjunktuurilise iseloomuga meetmete vastuvõtmiseks ei saavuta nõukogu ühehäälsust.

Sellise võimaluse korral oleks liikmesriikidele siduv üksnes saavutatavat eesmärki hõlmav põhimõte, samas jääks meetme vormi ja vahendite osas pädevus liikmesriikide asutustele.

II Teine küsimus

19. Seejärel on küsitud, kas määruse nr 974/71 kehtivust võib mõjutada asjaolu, et kursikompensatsioonide kehtestamise puhul kohaldatavaks kriteeriumiks on ainult Saksa marga ja Ameerika Ühendriikide dollari vaheline vahetuskurss.

20. Määruse nr 974/71 viimase põhjenduse kohaselt peavad kehtestatavad kompensatsioonid olema rangelt piiratud summadega, mis on vajalikud rahaliste meetmete mõju kompenseerimiseks.

Ei ole vaidlustatud asjaolu, et ühtse kokkuleppelise kriteeriumi valiku tõttu on Saksamaale nendest riikidest, mille valuuta kõigub Saksa marga suhtes erineval määral kui dollari suhtes, imporditud toodetele kehtestatud kursikompensatsioonid, mis ei vasta alati täpselt Saksa marga revalveerimise rahanduslikule mõjule.

Põhikohtuasja hageja väidete kohaselt oleks komisjon pidanud diferentseerima kursikompensatsioonid kooskõlas liitvabariiki ja Madalmaadesse importivate või neist riikidest eksportivate eri riikide valutatute vahetuskurssidele dollari suhtes või kasutama keskmisi kaalutud väärtusi, mis määratletakse vastavalt kaubavahetuse mahule.

21. Nõukogu ette kerkis vajadus võtta pidevalt muutuv ja raskesti prognoositavas olukorras kohesed meetmed ja kohaldada neid kõikidele impordi- ja eksporditoimingutele tervikuna, seejuures viis nõukogu läbi rakendatava süsteemi eeliste ja puuduste üldise hindamise.

Nõukogu hinnangul oleks kursikompensatsioonide diferentseerimine sõltuvalt toodete geograafilisest pärinemisest ohustanud süsteemi praktilist elluviimist, võttes arvesse erijuhtude paljusust – erijuhud tulenevad teatavates riikides kasutatavatest mitmetest tariifisüsteemidest ning teatavatest riikidest, kus kaubandus kuulub riigi pädevusalasse.

Sellise süsteemi puuduseks oleks samuti asjaolu, et see võib kaasa tuua häireid kaupade liikumises, mida on raske kontrollida päritolusertifikaatide süsteemi abil või kaupade liikumist jälgides ning mis lõppkokkuvõttes häirivad kaupade vaba liikumist.

Lisaks sellele võib kokkuleppe aluseks oleva valuuta valik asjaomaste poolte poolt muuta süsteemi sisutihiseks.

Määrates iga liikmesriigi jaoks, kellel on õigus kursikompensatsioone kasutada, vastavate kompensatsioonide suurused dollari ametliku vahetuskursi ja tegeliku vahetuskursi suhte alusel, võttis nõukogu arvesse asjaolu, et nendesse riikidesse importimisel tehakse suur osa arveldusi dollari alusel ning et ekspordi puhul oli dollari alusel toimunud arveldamine sel ajajärgul valdav.

22. Kaalutud väärtusi kasutaval süsteemil oleks selle süsteemi kokkuleppelise iseloomu tõttu samad puudused, mis vaidlustatud süsteemil, kusjuures selle puhul ei oleks tagatud maailma suurimale põllumajandustoodete eksportijale täielik vajalikuks peetav kaitse.

Vaadeldavate konjunktuurimeetmete ülesandeks on muuhulgas lühiajaliselt korrigeerida Saksa marga revalveerimise mõjusid, mis võivad ohustada põllumajandusega seotud rahvastikule muu rahvastikuga samaväärse elukvaliteedi tagamise eesmärki, seoses sellega võib vaatluse alla võtta maksimaalse korrigeerimise vajaduse.

Institutsioonid peavad oma tegevuse käigus jälgima, et ettevõtjatele kohaldatavad koormised ei ületaks ametiasutuste poolt eesmärkide täitmiseks kehtestatud vajalikku ulatust. Samas ei tähenda see, et seda kohustust tuleks mõõta mingi kindla ettevõtjate rühma eriolukorra alusel.

Sellise hinnangu tegemine ei oleks majandusolukordade paljusust ja keerukust arvestades teostatav ja osutuks samaaegselt ka pidevaks õiguskindlust vähendavaks allikaks.

Koheste korrigeerimisega seotud majandusmeetmete teostatavus on eriti oluline kriteerium, mille puhul tuleb arvesse võtta erinevate huvide tasakaalu ja mis põhjendab antud olukorras rakendatavate meetmete eeliste ja puuduste üldist hindamist.

23. Mitte ühestki asjaolust ei ilmne, et nõukogu oleks sellise süsteemi, kus kursikompensatsioonid on seotud iga liikmesriigi valuuta ja dollari vahetuskursiga, eeliseid ja puudusi kaaludes ning langetades otsuse praegu kehtiva süsteemi kasuks põhjendanud majandusettevõtetele saavutatava eesmärgiga võrreldes ebaproportsionaalselt suuri kulusid.

III Kolmas küsimus

24. Kolmandas küsimuses on küsitud, kas määruse nr 974/71 ja selle rakendamiseks vastuvõetud määruste kehtivust võib mõjutada asjaolu, et vaidlusalune kursikompensatsioon koos maksuga moodustab summa, mis ületab konsolideeritud maksumäära, mis on tariifirea 04.04 jaoks ette nähtud üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppega (GATT), edaspidi „üldine kokkulepe“.

25. Tollimaks, millega maksustatakse Emmentali ja Gruyère'i juustu importi (rida 04.04 AI A ex 2), on ühenduse ja Šveitsi vahel sõlmitud kokkuleppega (EÜT L 257, 13.10.1969, lk 3) konsolideeritud tasemel 7,5 U.A. 100 kg kohta, see määr on esitatud vaidlusaluse impordi hetkel kehtinud tollitariifistiku II lisas lahtris „kokkuleppeline maksutase“ (nõukogu 28. juuni 1968. aasta määrus nr 950/68, mida muudeti nõukogu 20. detsembri 1971. aasta määrusega nr 1/71, EÜT L 72, lk 1).

26. Asjaolu, et kursikompensatsiooni ja samadele kaupadele kehtestatud riigilõivu summa ületab konsolideeritud taseme 7,5 U.A. 100 kg kohta, ei ole vaidlustatud.

Põhikohtuasja hageja väitel rikub vaidlusalune kursikompensatsioon selle ületamise võrra nii üldise kokkuleppe artiklit II kui ka ühise tollitariifistiku sätteid.

27. Institutsioonide vastuvõetud õigusaktide kehtivust asutamislepingu artikli 177 tähenduses on võimalik hinnata rahvusvahelise õiguse sätte alusel vaid juhul, kui see säte on ühendusele siduv ja annab asjaomastele isikutele olemuslikult õiguse oma õigust kohtulikult kaitsta.

Seega tuleb vaadelda, kas üldise kokkuleppe, eriti selle artikli II sätted annavad ühenduse õiguse jurisdiktsiooni alla kuuluvatele isikutele õiguse pöörduda kohtusse, et vaidlustada ühenduse õigusakti kehtivus.

Selleks tuleb samal ajal pidada silmas üldise kokkuleppe sisu, struktuuri ja sõnastust.

29. Kõnealune kokkulepe põhineb selle preambula kohaselt „vastastikuse kokkuleppe ja mitmepoolse kasu“ alusel toimuvatel läbirääkimistel ning selle sätteid iseloomustab suur paindlikkus, eelkõige seoses erandite tegemisega, erakorraliste probleemide puhul võetavate meetmetega ning kokkuleppe osapoolte vaheliste erimeelsuste lahendamiseks.

Erimeelsuste puhul hõlmavad need meetmed „vastastikuse mõistmise vaimus läbivaadatavaid“ kirjalikke selgitusi ja ettepanekuid, uurimusi, mille alusel tehakse ettepanekuid, poolte nõupidamisi ja otsuseid, sealhulgas ka selliseid, millega lubatakse kokkuleppe teataval pooltel peatada teiste poolte suhtes teatavad rakendatavad eelisõigused või muud kokkuleppes tulenevad kohustused, samuti asjaomase poole õigus peatada sellise peatamise korral kokkuleppe kohaldamine.

Lõpuks, juhul kui üldisest kokkuleppes tuleneva kohustuse või teatava antava eelisõiguse tõttu teatavad tootjad kannavad või võivad kanda olulist kahju, nähakse artiklis XIX ette võimalus, et kokkuleppe pool lõpetab ühepoolset kohustuse täitmise või eelisõiguse võimaldamise, pidades enne nõu teiste pooltega ning üldjuhul asjaomaste poolte nõusolekul, ajutise kiireloomulise olukorra puhul aga isegi ilma eelneva nõupidamiseta.

30. Nendest asjaoludest piisab, et tõendada, et sellises kontekstis ei ole üldise kokkuleppe artikkel II olemuslikult selline, mis võiks anda ühenduse õiguse jurisdiktsiooni all olevatele isikutele õiguse pöörduda oma õiguste kaitseks kohtu poole.

31. Asjaolu, et tariifistiku teatavate ridade kohta on üldise kokkuleppe artikli XXVIII alusel sõlmitud kahepoolseid kokkuleppeid, millega muudetakse varasemaid tariifikokkuleppeid või muudetakse need kehtetuks, ei anna alust muuta ühendusele selles osas pandud kohustuste olemust.

Seetõttu ei saa määruse nr 974/71 ja selle kohaldamiseks vastuvõetud määruste kehtivust mõjutada üldise kokkuleppe säte või selle kokkuleppe artikli XXVIII alusel sõlmitud kokkuleppe säte.

32. Kõnealune konsolideeritud maks on kantud ühise tollitariifi lahtrisse „kokkuleppelised maksud“.

Niimoodi, ühenduse määruse koostisosana, võib see säte tekitada ühenduse õiguse jurisdiktsiooni all olevatele isikutele õigusi, mida neil on võimalik kohtus kaitsta.

See säte on selgesõnaline ega jäta kohaldamisega seotud ametiasutustele tõlgendamisruumi. Seega tuleb vaadelda, kas vaidlusalused kompenseerivad maksud on kooskõlas ühise tollitariifistikuga.

33. Kompenseerivad summad soodustavad küll turu eraldatust, kuid vähendavad samas ebastabiilsete vahetuskursside kõikumist, mis ühistel hindadel põhineva põllumajandusturgude korralduse puhul võivad põhjustada häireid nende kaupade vahetamisel.

Üksnes rahanduslikest põhjustest tingitud kaupade liikumise häireid võib ühise põllumajanduspoliitika eesmärke silmas pidades käsitada enamal määral ühiste huvidega vastuolus olevatena kui vaidlusaluste meetmete põhjustatud häireid.

Nende meetmetega seotud summade eesmärk on tagada korrapärase kaubavahetuse säilimine rahanduslikest põhjustest tingitud ajutises erakorralises olukorras.

Lisaks sellele on nende eesmärgiks vältida ühenduse õigusaktidega sätestatud sekkumisvahendi häirimist kõnealustes liikmesriikides.

Seejuures ei ole tegemist liikmesriikide poolt ühepoolset kehtestatud maksudega, vaid ühenduse meetmetega, mis on kehtestatud teatava ajavahemiku erakorralise olukorra tõttu ühise põllumajanduspoliitika raames.

Neid meetmeid vastu võttes ei rikkunud nõukogu ühise tollitariifistiku sätteid.

34. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et selles küsimuses tõstatatud asjaolude vaatlemisel ei tuvastatud asjaolusid, mis mõjutaksid olemuslikult määruse nr 974/71 ning määruste nr 1013/71, nr 1014/71 ja nr 501/72 kehtivust seetõttu, et vaidlusalused kompenseerivad maksud koos riigilõivudega ületavad konsolideeritud maksu maksimaalse väärtuse GATTi kokkuleppe tariifirea 04.04 puhul.

IV Neljas küsimus

35. Neljandas küsimuses on küsitud, kas luba rakendada kompenseerivat maksu oli kaotanud määruse nr 974/71 artikli 8 lõike 2 kohaselt kehtivuse 15. märtsiks 1972. aastal – päevaks, mil tehti vaidlusalune imporditoiming.

Küsimusega soovitakse teada, kas tingimused, mis määruse nr 974/71 artikli 8 järgi esitatakse kõnealuse määruse kohaldamise peatamiseks, ei olnud selleks päevaks täidetud, kuivõrd alates 18. detsembri 1971. aasta Washingtoni kokkuleppest otsustasid liikmesriigid kaotada oma valuutade ujuva vahetuskursi, säilitades keskse vahetuskursi määra suhtes siiski suuremad kõikumispiirid, kui see oli lubatud Bretton Woodsi kokkuleppega.

36. Määruse nr 974/71 artiklis 8 on sätestatud, et määruse kohaldamine lõpeb hetkel, mil kõik asjaomased liikmesriigid kohaldavad uuesti rahvusvahelist eeskirja ametliku vahetuskursi suhtes kehtestatud kõikumispiiride kohta.

Selle sättega nähakse kursikompensatsioonide rakendamise lõpetamine ette niipea, kui kõik liikmesriigid on otsustanud pöörduda tagasi endiste kindlaksmääratud vahetuskursside juurde või kui nad on kehtestanud uued IMFile teatatud kindlaksmääratud vahetuskursid.

37. 18. detsembri 1971. aasta kokkulepped neid tingimusi ei täitnud.

Kaugel sellest, et pöörduda tagasi kindlaksmääratud vahetuskursside juurde, leppisid asjaomased riigid kokku vaid selles, et säilitatakse võimaluse piires kesksed vahetuskursid, mida on võimalik muuta, lisaks sellele kehtestati nende kursimäärade suhtes kõikumispiirid 2,25% ulatuses nii üles- kui ka allapoole keskkurssi, seejuures olid mõnikord tulemuseks niisama suured vahetuskursi kõikumised kui need, mille tõttu otsustati kehtestada kursikompensatsioonid.

Isegi pärast neid kokkuleppeid jätkus laiendatud kõikumispiiride raames suund ühenduse teatavate valuutade revalveerimisele, kusjuures ajal, mil tehti vaidlusalune imporditoiming, ulatus Saksa marga erinevus omaaegsest kindlaksmääratud vahetuskursist 13 protsendini ning püsis sel tasemel kuni dollari devalveerimiseni 8. mail 1972. aastal.

Lõpuks ei ole asjakohane väide, et oli kindel, et asjaomased riigid ei pöördu tagasi dollari suhtes kehtestatud omaaegsete kindlaksmääratud vahetuskursside juurde, kuivõrd artiklis 8 osutatud rahvusvahelistes õigusaktides ei käsitleta mitte teatavat kindlaksmääratud vahetuskurssi, vaid fikseeritud vahetuskursside süsteemi.

V Viies küsimus

38. Viiendas küsimuses küsitakse, kas asutamislepingu artikleid 5 ja 107 ning nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 22. märtsi 1971. aasta resolutsiooni majandus- ja rahaliidu etapiviisilise loomise kohta ühenduses tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et nendega keelati vaidlusaluse imporditoimingu toimumise ajal liikmesriikidel „vabastada oma valuuta vahetuskurss“, see tähendab muuta oma valuuta vahetuskurss ujuvaks.

39. Asutamislepingu üks põhieesmärke on sisetõketest vabastatud ühtse majandusruumi loomine, mille raames teostatakse etapiviisiliselt tolliliit ja majandusliit.

Selle eesmärgi elluviimiseks peavad eri liikmesriikide valuutade vahelised vahetuskursid olema kindlaks määratud, vastasel korral toimub asutamislepingus sätestatud lõimumine hilinemisega või on oluliselt häiritud.

Seega on ühenduse institutsioonidel ja liikmesriikidel kohustus jälgida nende tingimuste täitmist ning teha koostööd nende saavutamiseks ja säilitamiseks.

Selleks nähakse artikli 3 punktis g ette selliste menetluste rakendamine, mis võimaldavad koordineerida liikmesriikide majanduspoliitikat ja leevendada tasakaalustamatust liikmesriikide maksebilansis.

Seejuures seni, kuni ei ole rakendatud selles sättes ettenähtud menetlusi, jäetakse artiklitega 5 ja 107 liikmesriikidele seoses kohustusega käsitada oma vahetuskursipoliitikat ühise huvi küsimusena otsustusvabadus, mis ei võimalda täita nimetatud artiklites 5 ja 107 sätestatud kohustust tekitada ühenduse õiguse jurisdiktsiooni all olevatele isikutele õigusi, mida siseriiklikud kohtud on kohustatud kaitsma.

40. Samas ei ole ka nõukogu 22. märtsi 1971. aasta resolutsioonil, milles väljendatakse peaaesjalikult nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate poliitilist tahet majandusliidu ja rahaliidu moodustamiseks kümne aasta jooksul alates 1. jaanuarist 1971. aastal, samuti sisuliselt selliseid õiguslikke tagajärgi, mis looks õigusi, mida ühenduse õiguse jurisdiktsiooni all olevatel isikutel oleks võimalik kohtulikul teel kaitsta.

Kohtukulud

41. Kuivõrd Euroopa Kohtule oma märkused esitanud Saksamaa Liitvabariigi, nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata ja kuivõrd kohtumenetluse näol on põhikohtuasja mõlema poole jaoks tegemist riiklikus kohtus menetletava kohtuasja ühe staadiumiga, kuulub otsuse tegemine kohtukulude üle selle kohtu pädevusse.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära põhikohtuasja hageja, Saksamaa Liitvabariigi, nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 3, 5, 38 kuni 47, 103, 107 ja 177,

võttes arvesse üldist tolli- ja kaubanduskokkulepet, eriti selle artikleid II ja XXVIII,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse ja Šveitsi vahel sõlmitud 6. oktoobri 1969. aasta kokkulepet,

võttes arvesse nõukogu 27. juuni 1968. aasta määrust nr 804/68, 28. juuni 1968. aasta määrust nr 823/68, 12. mai 1971. aasta määrust nr 974/71, 20. detsembri 1971. aasta määrust nr 1/72 ning 19. detsembri 1972. aasta määrust nr 2746/72,

võttes arvesse komisjoni 18. mai 1971. aasta määrusi nr 1013/71 ja 1014/71 ning 9. märtsi 1972. aasta määrust nr 501/72,

võttes arvesse nõukogu 9. mai 1971. aasta resolutsiooni,

võttes arvesse nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 22. märtsi 1972. aasta resolutsiooni,
võttes arvesse protokollil Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti selle artiklit 20,
võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS

otsustab talle Baden-Württembergi Finanzgerichti poolt 8. novembri 1972. aasta määruse alusel esitatud küsimustes:

- 1) Esitatud küsimuste käsitlemisel ei tuvastatud mingeid olemuslikke asjaolusid, mis mõjutaksid nõukogu määruse nr 974/71 ning komisjoni määruste nr 1013/71, 1014/71 ja 501/72 kehtivust, nende määrustega nähti ette esitatud küsimustes viidatud ajal kohaldatavad kursikompensatsioonid.**
- 2) Ei asutamislepingu artikleid 5 ja 107 ega nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate 22. märtsi 1971. aasta resolutsiooni majandus- ja rahaliidu etapiviisilise loomise kohta ühenduses ei saa tõlgendada sel viisil, et need hõlmavad iseendast liikmesriikidele suunatud keeldu muuta oma valuuta kindlaksmääratud vahetuskurssi muul viisil kui uue kindlaksmääratud kursi fikseerimise teel, mida õigussüsteemi jurisdiktsiooni alla kuuluvatel isikutel on võimalik siseriiklikus kohtus vaidlustada.**

Lecourt   Donner   Sørensen   Monaco   Mertens de Wilmars
Pescatore   Kutscher   Ó Dálaigh   Mackenzie Stuart

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 24. oktoobril 1973. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

R. Lecourt